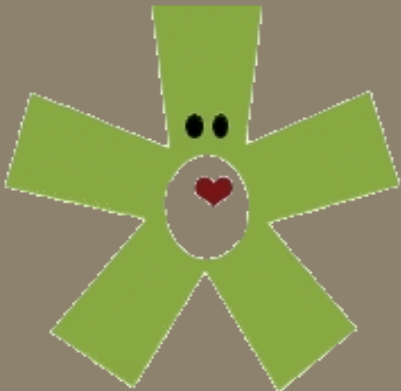

Vrije Universiteit Brussel

RITI: Risicotaxatie-instrument Ouderenmis(be)handeling

Prof. dr. Liesbeth De Donder

Belgian Ageing Studies

VLAAMS
ONDERSTEUNINGSCENTRUM
OUDERENMIS(BE)HANDELING

 familiehelp
Thuiszorg zoals je 't zelf zou doen

1. **Achtergrond RITI**
 - 1.1 Wetenschappelijke achtergrond
 - 1.2 Nood uit de praktijk
2. **Ontwikkeling RITI**
 - 2.1 Zoektocht naar een instrument
 - 2.2 Ontwikkeling RITI
 - 2.3 Hoe ziet die RITI eruit?
3. **Resultaten test-fase**
 - 3.1 Aantal risico
 - 3.2 Ervaringen verzorgenden
4. **Aan de slag met de RITI?**

Vrije Universiteit Brussel

1. Achtergrond

1. Wetenschappelijke achtergrond

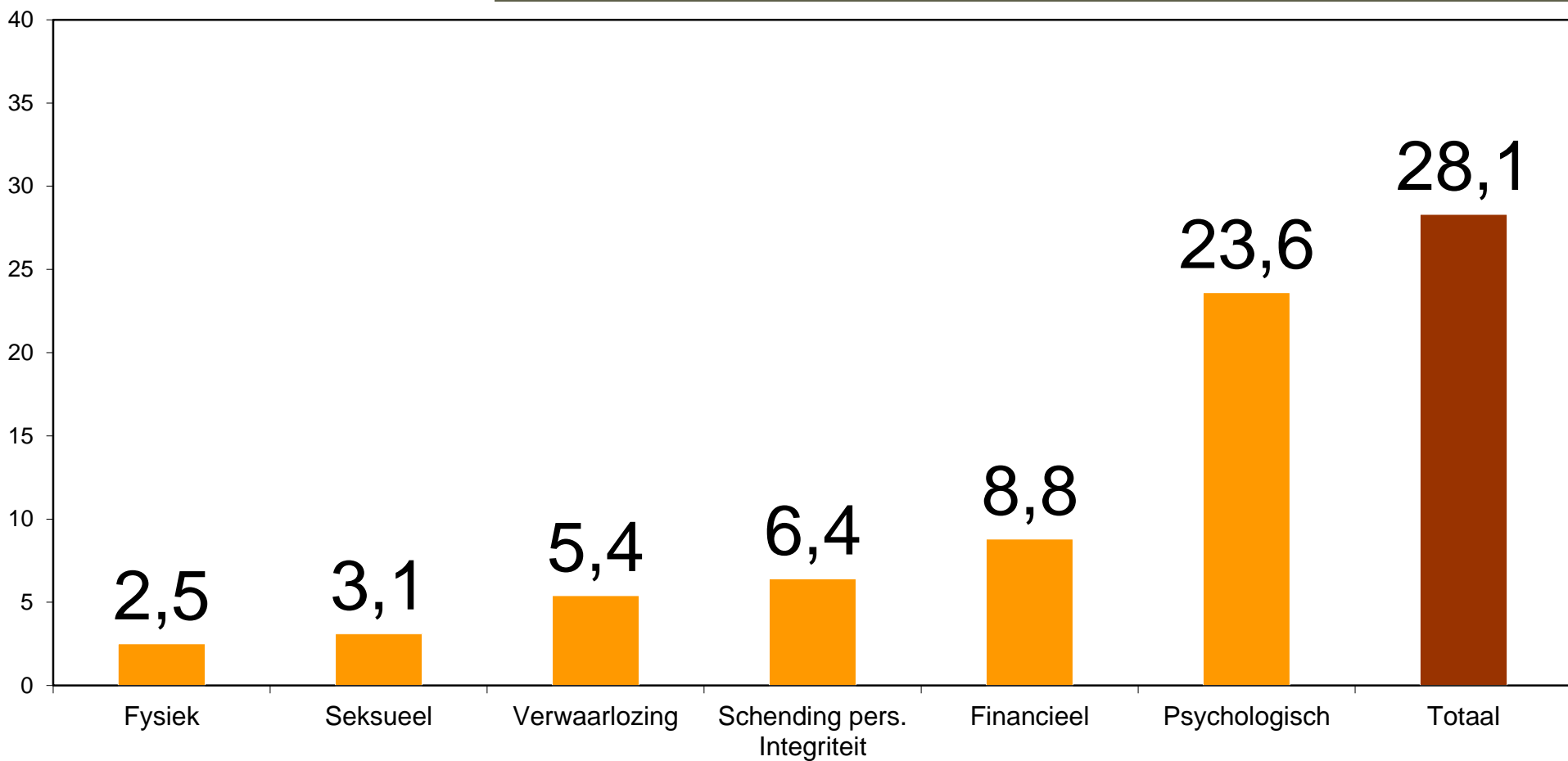
Vanuit onderzoek

- Vaststellingen AVOW, ABUEL, Breaking the taboo, MILCEA, WeDO...
- Niet enkel aandacht hebben voor de zwaarste, vergevorderde ouderenmis(be)handeling
- Nood aan preventie

Prevalentie

	%
Oostenrijk	23.8
België	32.0
Finland	24.7
Litouwen	21.8
Portugal	39.4
Totaal	28.1

Types

Types

- 17%: ervaart 1 vorm OMB
 - 12.8% : enkel psychologische mis(be)handeling
 - Fysieke OMB komt nooit alleen voor
 - Seksuele OMB komt nooit alleen voor

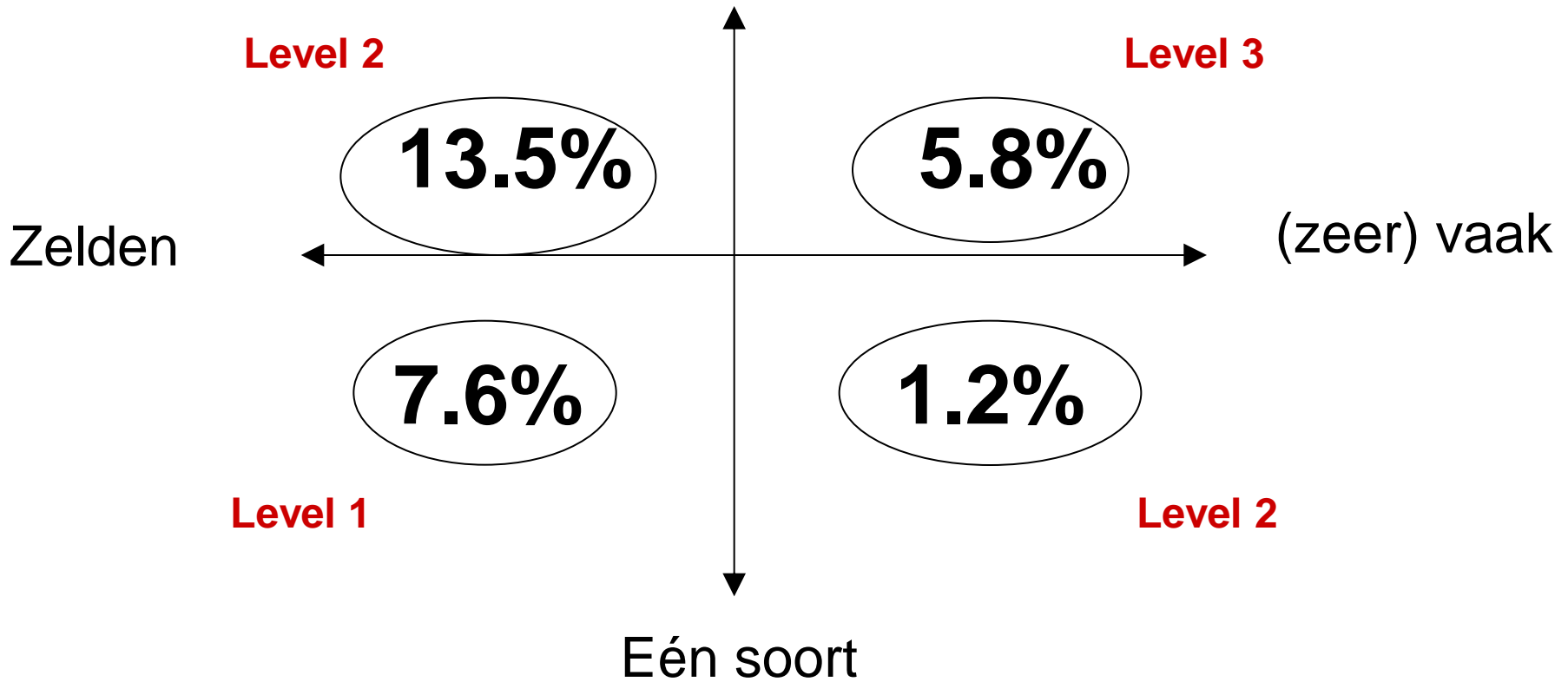
- 6.7%: ervaart 2 vormen OMB

- 4.4%: 3 vormen OMB of meer

Verschillende niveaus

Verschillende soorten

Na de OMB

55.3 % praat nooit over de mis(be)handeling

Na de OMB

- Waarom niet?
 - 56.2%: men dacht dat er niemand iets aan kon doen
 - 50.3%: wou er niemand mee belasten
 - 22.8%: wou niet dat de dader naar de gevangenis ging
 - 21.8%: was beschaamd of voelde zich schuldig
 - 20.1%: schrik dat de dader wraak ging nemen

2. Nood uit de praktijk

- Er zijn heel wat professionelen die geconfronteerd worden met OMB
 - Thuishulp (GZ, PD), huisdokters en verpleegkundigen, ...
- Men gaat hier vaak actief mee aan de slag
 - **Maar:**
 - Geen gestandaardiseerde wijze om om te gaan met de problematiek (→nood aan ondersteuning, nood aan handelingsprotocol)
 - Inspanningen zijn vaak onzichtbaar
 - Geen centrale registratie (→ onderschatting problematiek)
 - Moeilijk om in te schatten (→wat zijn de aandachtspunten?)

2. Nood uit de praktijk

Vanuit de meldpunten

- Jaarlijkse cijfers meldingen
 - Slechts topje van de ijsberg
 - Grootste deel meldingen komt van hulpverleners
- Voelen nood aan vorming en ondersteuning bij casussen
- Willen professionelen betrekken in de aanpak van OMB
 - Zowel concrete situaties
 - Ook op beleidsmatig vlak
- Nood aan vroege detectie
 - Ingrijpen vooraleer het ontspoot

2. Ontwikkeling RITI

1. Zoektocht

- **Verschillende soorten**

- IOA: Indicators Of Abuse screen (Reis & Nahmiash)
 - Eventueel + BASE: Brief Abuse Screen for the Elderly
- E-IOA: Extended Indicators Of Abuse screen (Cohen et al.)
- CTS: Conflict Tactics Scale (Strauss)
- EAI: Elder Assessment Instrument (Fulmer)
- EASI: Elder Abuse Suspicion Index (Yaffe et al.)

- **Nadelen**

- Duurtijd: 2 à 3 uur 'open interview' + fysisch onderzoek (IOA)
- Vragen in te vullen door de oudere (CTS)
- Enkel vragen over de oudere – geen vragen over context (EAI)
- Enkel voor (huis)artsen (EASI)

1. Zoektocht

- Conclusie Imbody & Vandsburger (2011)
 - Nood aan een wetenschappelijk instrument (met goede psychometrische kwaliteiten)
 - Omvattend
 - Verschillende types OMB
 - Aandacht voor oudere en pleger/omgeving
 - Aandacht voor de risico-factoren
 - Gebruiksvriendelijk
 - Kort en eenvoudig
 - Korte tijdsinvestering
 - Onmiddellijk te scoren
 - Multidisciplinair
 - Te gebruiken in verschillende settings, door verschillende 'beroepstypes'

2. Ontwikkeling RITI

- Wat is het Risico-Taxatie Instrument?
 - Korte op praktijkgerichte checklist die gebaseerd is op de gekende mogelijk signalen van OMB
 - Signalen en risicofactoren
 - Bij oudere, maar ook bij omgeving
 - Geeft een beeld van het **risico**
 - Wil niet zeggen dat er onmiddellijk OMB is
 - Maar kan wel het risico-inschatten en aandacht vestigen op concrete probleempunten (vb. overbelasting mantelzorger + isolatie oudere)
- mogelijkheid om preventief op te treden

2. Ontwikkeling RITI

- Voor wie?
 - OMB is hoger bij ouderen in zorgsituaties, die afhankelijk zijn van anderen, die het financieel moeilijker hebben, ...
 - Dat zijn vaak net de cliënten van gezinszorg, poetsdienst, maaltijdhulp, sociale diensten, enz.
- Afname RITI
 - door verantwoordelijke, door zorg of hulpverlener die dicht bij de oudere staat, door ...
 - Na periode van observatie
 - 1 blad: makkelijk uit te rekenen wat de risicosituatie is: groen (safe) – geel – oranje – rood (hoog risico op OMB)

3. Opbouw RITI

- Deel 1
 - Vragen over de oudere
 - Vb. afhankelijkheid, isolatie, lichamelijke beperkingen, dementie, etc.
- Deel 2
 - Vragen over de steunfiguur
 - Vb. problematische relatie, de situatie niet meer aankunnen, financiële problemen, etc.
- Deel 3
 - Signalen van ouderenmis(be)handeling (6 types)
- Onmiddellijke berekening

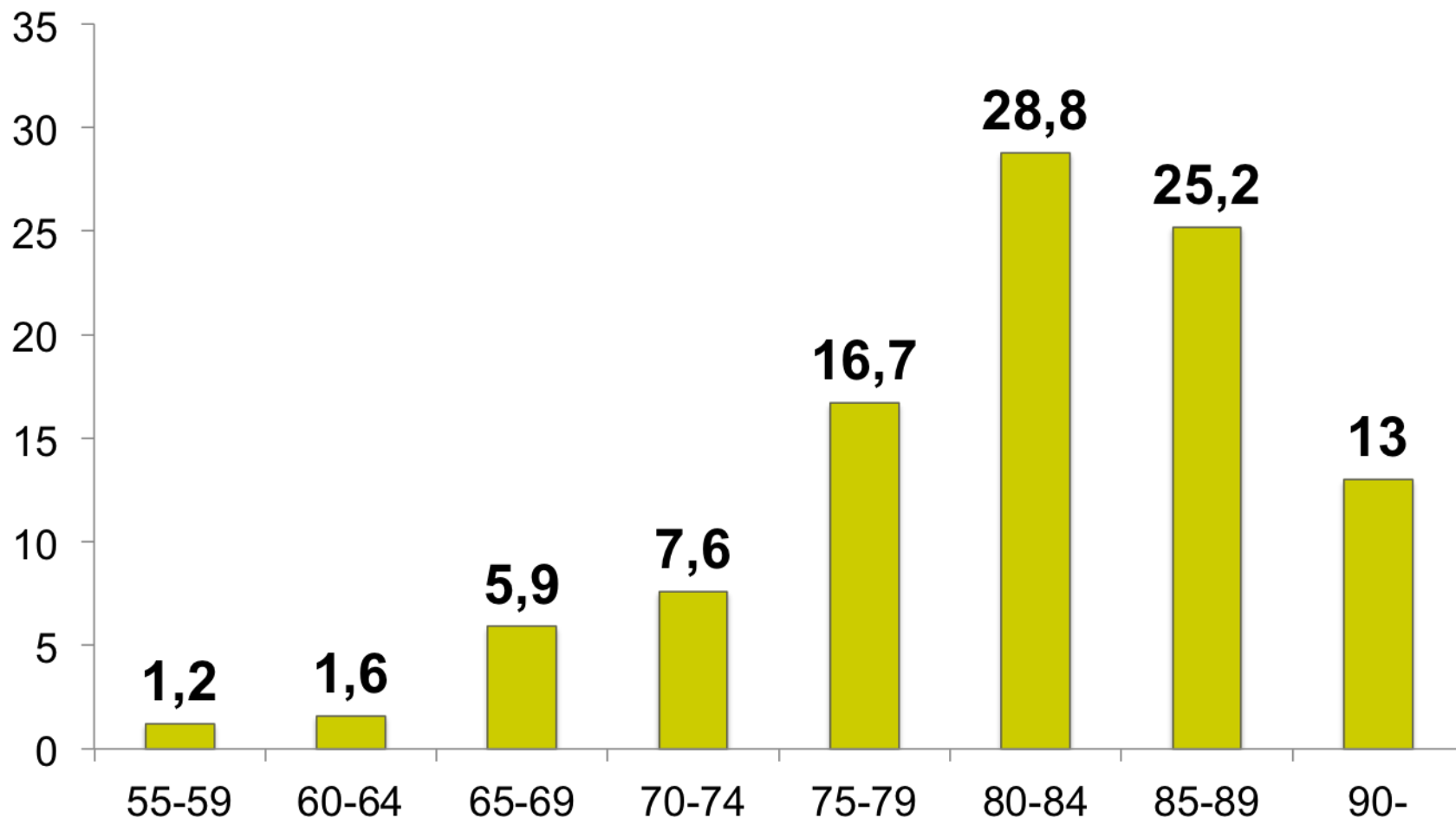
3. Resultaten test-fase

- Test: voorjaar 2012
- 1920 screenings bij
 - Familiehulp Ouderen in Zorgregio 3
 - Antwerpen, Mechelen, Herentals, Turnhout, Brussel, Brussel-rand
 - Zowel landelijk, semi-stedelijk als stedelijke context
 - Screening door verzorgenden en zorgkundigen

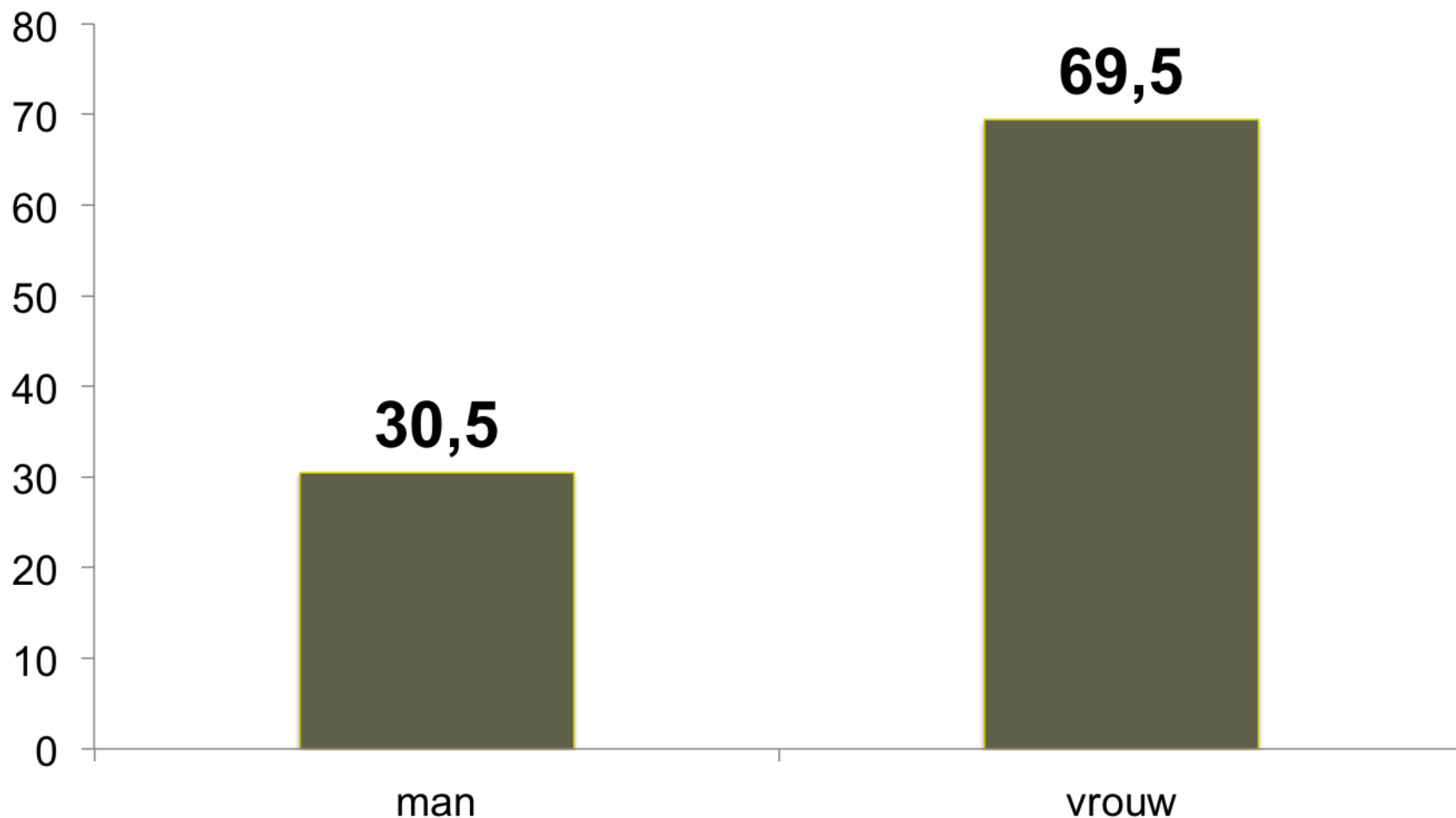

Leeftijd respondenten (%)

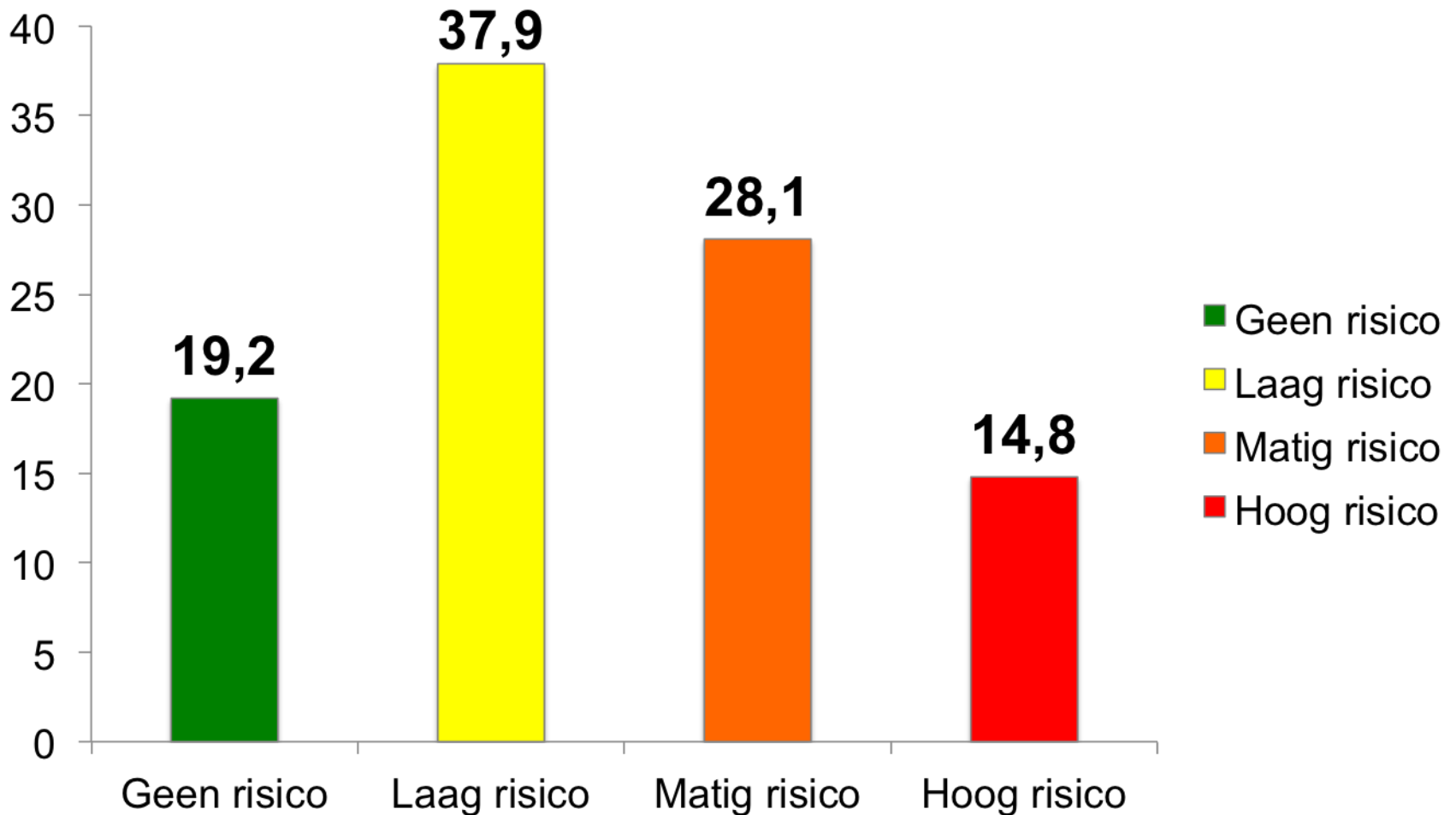

Geslacht respondenten (%)

Risico op OMB? (%)

Componenten risico 'oudere'

In welke mate hebt u het gevoel dat	%
...de oudere afhankelijk is van een steunfiguur?	65,3
... er sprake is van lichamelijke beperkingen, dementie, depressieve gevoelens, verslaving, laagbegaafdheid, psychiatrische of psychosociale?	47,1
...er tekenen zijn dat de oudere de situatie niet meer aan kan	30,6
...de oudere geïsoleerd is?	27,5
... er recentelijk ingrijpende en stressvolle veranderingen gebeurd zijn in het leven van de oudere? (vb. verhuis, overlijden partner,)	22,1
... er een geschiedenis van geweld is binnen het gezin?	4,7

Componenten risico OMB

	%
Psychologische OMB	7,6
Verwaarlozing	7,6
Financiële OMB	6,0
Schending van de rechten	3,3
Fysieke OMB	1,6
Seksuele OMB	0,4

Resultaten pilot

1. Makkelijk in gebruik
2. OMB uit verdokenheid halen
3. Sensibilisering
4. Preventie
5. Ondersteuning en bevestiging

Makkelijk in gebruik

- Bruikbaar voor verzorgenden
- Beperkte tijdsinvestering (ca. 3 min.)
- Geen ondervraging van oudere (op basis van observatie, aanvoelen, signalen)
- Nuttig en handig instrument

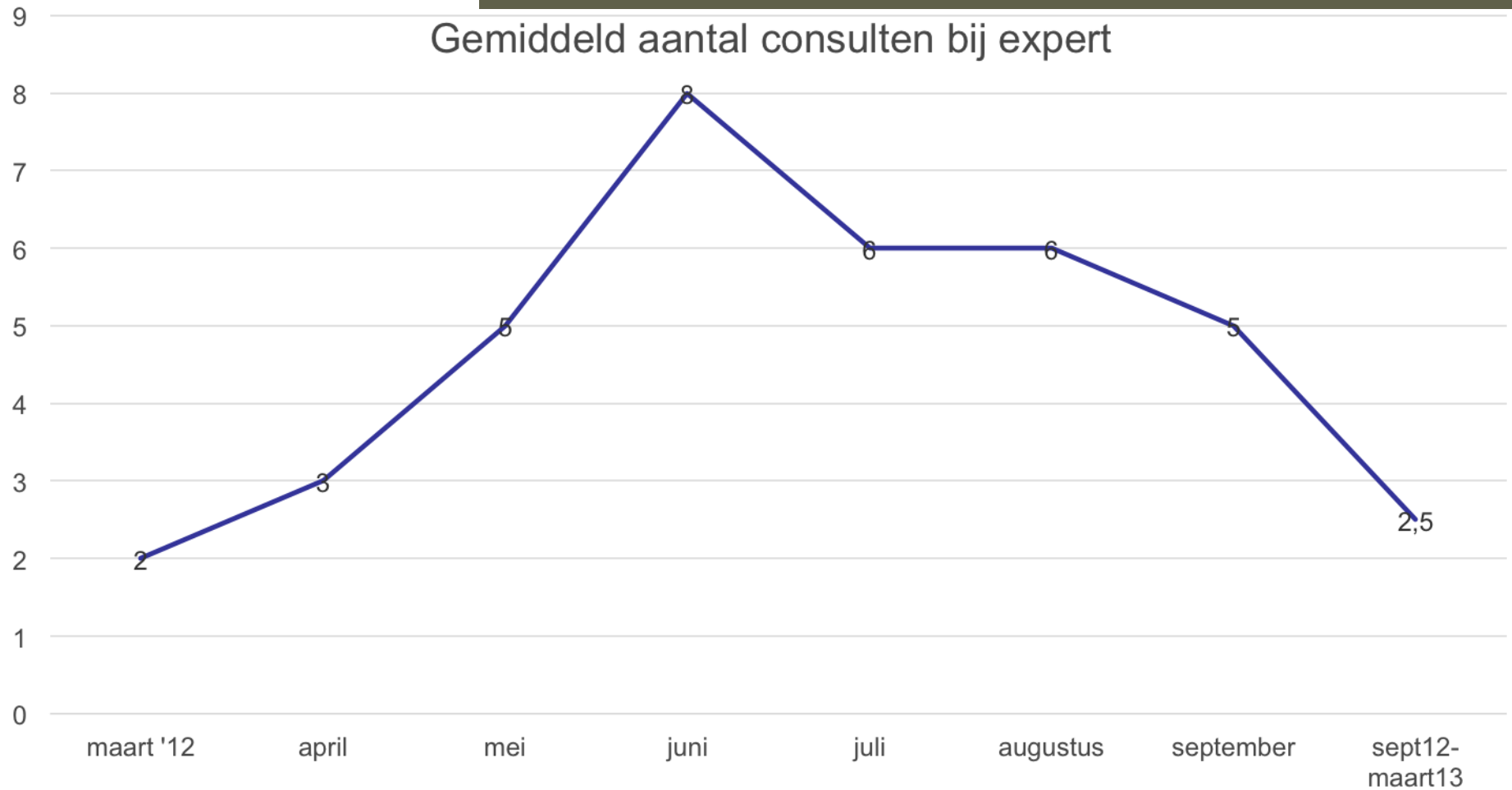

OMB uit de verdokenheid

- Door **systematische** screening komt OMB uit de verdokenheid
 - Testregio: aan 120 verzorgenden met 600 cliënten werd gevraagd screening uit te voeren waarvan ze vermoeden dat er kans is of signalen zijn van OMB
 - Slechts 3 vragen om een RITI in te vullen (= 0,5%)
 - 2 scoren 'rood' = signalen dat oudere slachtoffer is
 - 1 score 'oranje' = hoog risico OMB
 - (Bij systematische screening komt ca. 15% naar boven)

Gemiddeld aantal consulten bij expert

Sensibilisering

- Zorgverstrekkers terug meer aandacht voor signalen en risicofactoren
- Zorgverstrekkers gaan terug of nog beter observeren
- Zorgverstrekkers zijn alerter

Preventie

- Ook geel en oranje worden ontdekt: hoe kunnen we hier preventief acties ondernemen, zodat de situatie niet verergert?

Ondersteuning en bevestiging

- Bevestiging / ontkrachten van eigen vermoedens
- Bevestiging / ontkrachten van eigen gevoelens
- Middel om signalen te ontdekken
- Middel om helpen doelgerichter te observeren
- Neemt twijfels weg
- Dienstig bij M.D.O.
 - Sensibilisering andere zorgverstrekkers

4. Aan de slag met de RITI?

- Gebruik RITI-schaal
 - Nederlandstalig:
 - Aanvraag en samenwerking bij/met VLOCO
 - Registratie zeer belangrijk (online tool: www.ouderenmisbehandeling.be)
 - cijfers voor de overheid - prevalentie - wetenschap
 - Franstalig:
 - Franstalige versie (SEPAM i.s.m. VUB)
 - Op zoek naar Pilot
 - Nog zoeken voor registratie mogelijkheden

Vrije Universiteit Brussel

*Bedankt voor uw
aandacht*

meer info:

Liesbeth.de.donder@vub.ac.be